

Mehmet Genç Hoca'nın ardından bir akademi muhasebesi

Yazan: Yasin Aktay

Tarih: 29 Mar 2021, Pazartesi

Yayınlandığı yer: Yeni Şafak

<https://www.yenisafak.com/yazarlar/yasin-aktay/mehmet-genc-hocanin-ardindan-bir-akademi-muhasebesi-2058043>

On gün önce ebedi aleme yolcu ettiğimiz tarihçi-sosyolog Mehmet Genç yaşadığı gibi sessiz sedasız göçtü gitti dünyamızdan. Sessiz sedasız, çünkü, bilimsel faaliyetlerini, tarih araştırmalarını yapma şekli bugün akademinin de kültür endüstrisinin bir parçası haline gelerek üretim-tüketim çarkına bağlandığı dünyamızda, belli ki, fazla para etmiyordu. Zira

Mehmet Genç hiç ekranlarda görünmüyor, güncel tartışmalara pek katılmıyor, güncel soruların ayartmalarına kapılarak hızlı ve kolay tüketilebilecek tarih çalışmaları ortaya koymuyordu. Bir anlamda kendi sorularını kendi soruyor ve o doğru bildiği soruların rehberliğinde akademik çalışmalarını bir kuyumcu titizliğiyle sonuna kadar götürüyordu.

Bu bilimsel-akademik titizliği başlıbaşına üzerinde düşünmeye fazlasıyla değer bir konu. Böyle yapınca akademik dünyanın gerektirdiği dereceleri-unvanları almaktan da geri kalmıştır Hoca. Çünkü kendisini tatmin edecek kadar iyi bir çalışma yapmak için zorunlu olan süre kendisine yeterli gelmemiştir. Bunun üzerine doktora çalışmasını tamamlayamamış veya aslında belki de kendi kurumu o çalışmasını doktora derecesine değer görecektir olsa bile onun içine hızla "idare edecek" kendine göre bir taslak verip doktorayı almak sinmemiştir. Çalışmalarını gündeme getirmek, popüler olmak, akademik unvanlar almak için değil, tamamen "üstlenmiş olduğu bir işi en iyi şekilde yapmak" diye tanımladığı bir değer hakkını verebilmek adına yapmıştır.

Bu yanı sıra akedemisyenliği alışık olduğumuz anlamda ekmek parasının veya bazı unvan ve statülerin kazanıldığı bir meslek olarak değil, püriten bir dindarlıkla bir yaşam biçimi olarak benimsemiştir. Aslında bu püritenlikle hangi mesleği yapsa aynı titizlikle yapacaktır. Zira meslekleri insana verilmiş bir emanet olarak, insanın kendisini gerçekleştirebileceği Allah'ın bir çağrısı, bir görevlendirmesi gibi görmekle alakalı bir yaklaşım bu. Hangi mesleği, hangi işi yapıyorsak onu bir ibadet titizliğiyle yapmak... Akademik hayatta iki sene kadar önce yine ebedi aleme uğurladığımız Fuat Sezgin hocada da bir aşk gibi yaşanan bu titiz emeğin bir benzeri görülüyordu.

Fuat Sezgin Hoca bu titizliğiyle Türk üniversite dünyasından 1960 darbesi sonrası siyasal şartlarda dışlanmış, Frankfurt'a göç etmek zorunda kalmıştı. Belki farklı olarak Mehmet Genç Hoca Türkiye akademik dünyasında böylesi bir dışlama yaşamamış hatta püriten titizliği ve meslek aşkı kendisine karşı her kesimden bir saygınlığı canlı tutmuştur, belki de güncelle fazla ilgili olmayışı bu itibara hanel getirecek bir karşılaşma yaşatmamıştır. Akademik dünyada dereceleri almayı kendi tercihi olarak kalmış ama

bu onun bilim adamlığını, akademisyenliğini derecelerin üstüne çıkarmasını da engellememiştir.

Bu yaniyla aslında akademik dünyanın söylem analizini ve karmaşık ilişkiler ağının bir fotoğrafını çeken Fransız sosyolog Pierre Bourdieu'nun *Homo Academicus* isimli kitabında akademik etki ile akademik unvanlar arasındaki ilişkiye dair bir vurguyu hatırlatıyor. Bourdieu, Fransız düşüncesinin dünyaca meşhur, alabildiğine etkili, kendilerinden sonra yapılmış hiçbir akademik çalışmanın görmezden gelemediği Louis Althusser, Roland Barthes, Gilles Deleuze, Jacques Derrida ve Michel Foucault gibi büyük isimlerin Fransız akademik kriterlerinde son derece sönük olduklarına dikkat çeker. Yani bu isimlerin hiç birisi bilinen şekilde doktora tezi yazmamış, dahası hemen hepsinin görev yaptıkları üniversiteleriyle ciddi sorunları olmuş, dışlamaya veya bazı haksızlıklara maruz kalmışlardır. Çünkü bu isimlerin ürettikleri eserler bilinen akademik kriterlere uygun görülmemiştir. Buna rağmen bu isimlerin hepsinin ürettikleri eserler sadece Fransa'da değil, dünyanın her yanında kendilerinden sonra üretilen bütün felsefi-akademik çalışmaların en önemli referans kaynakları olmuştur. Burada akademik dünyanın kriterlerinin dünyada işe yarar, gerçekten de aydınlatan veya ön açan bilginin üretimindeki rolü üzerine herkesin üzerinde düşünmesini gerektiren ciddi örnekler var.

Mehmet Genç de akademik dünyanın kriterlerine başından itibaren kendini bağlamayarak kendi yolunda ilerlemeye çalışmış bir isim. Elbette bu kriterleri tanımayan herkesin bir Mehmet Genç veya sözkonusu Fransız düşünürleri gibi olabileceği anlamına gelmiyor bu. Ancak akademik dünyanın dayandığı personel ve bilgi disiplinleri hiyerarşilerinin bilgi üzerinde kurduğu kısıtlayıcılıklar üzerine ciddi bir farkındalık imkânı sağlar bu örnekler.

Mehmet Genç 1966 yılında Ömer Lütfi Barkan'ın asistanı olarak başladığı akademik hayatında Batılı sanayi devrimi karşısında Osmanlı sanayisinin etkileşimini incelerken girdiği arşivlerde büyük keşifler yapmıştır.

Tarihçilik sanıldığından çok daha zor bir zanaattır. Bunu Genç'in çalışma tarzı ve bu konuda yaptığı tercihler daha da iyi gösteriyor. Kendisi akademik dünyada cari tezlerden biri olarak Osmanlı iktisadının ve sanayinin gelişen batı karşısında 16. yüzyıldan itibaren çözülmeye ve çökmeye başladığı tezini ortaya koyduğu, aslında titizlikle işleyerek, kazıyarak günyüzüne çıkardığı ve yorumladığı arşiv belgeleriyle çürütür.

Bu konudaki çalışmalarına sonra değinelim isterseniz.

Allah rahmet eylesin, mekanı cennet, makamı pürnur olsun.